

بسمه تعالی
مجلس شورای اسلامی
دوره اول - سال سوم
۱۳۶۱-۱۳۶۲

شماره ترتیب چاپ ۱۲۶۴

شماره ۳۴۳۲۰
تاریخ ۱۳۶۱/۹/۱۷
حجت الاسلام آقای هاشمی رفسنجانی
ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

لایحه راجع به تقسیمات کشوری که بنا به پیشنهاد شماره ۳۲۶۹/۵۳/۴۶۶۷ مورخ ۱۳۶۱/۴/۲۹ وزارت کشور که در جلسه مورخ ۱۳۶۱/۹/۷ هیات وزیران به تصویب رسیده است به پیوست تقدیم و تقاضای تصویب آنرا دارد.

نخست وزیر
میرحسین موسوی

لایحه راجع به تقسیمات کشوری

ماده ۱ - عناصر تقسیمات کشوری عبارتند از روستا یا محله ، شهر ، بخش ، شهرستان و استان .
ماده ۲ - روستا - روستا یک واحد همگن طبیعی ، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی است که از یک مرکز جمعیت و محل کار و سکونت (اعم از یکجا و یا پراکنده) با حوزه و قلمرو معین ثبوتی یا عرفی مستقل که اکثریت ساکنان دائمی آن بطور مستقیم و یا غیر مستقیم به یکی از فعالیتهای کشاورزی ، دامداری ، باغداری ، صنایع روستائی و صید و یا ترکیبی از این فعالیتها و نظائر آن اشتغال داشته باشند و از آن ارتزاق نمایند و در عرف بعنوان

آبادی ، دهکده یا قریه شناخته شود .

در تقسیمات کشوری به واحدی روستا اطلاق میگردد که حداقل ۱۲ خانوار و لااقل ۵ نفر جمعیت نیز داشته باشد . و عرفا نیز روستا شناخته شود .

تبصره ۱ - مزرعه مستقل و مزرعه تابع آبادیهائی هستند که بنا به تعریف روستا نبوده و خارج از محدوده ثبتی و یا عرفی آبادیهای دیگر قرار دارد و محل انجام فعالیت های کشاورزی میباشد . مزارع اعم از مستقل یا تابع از لحاظ نظامات اداری تابع نظام تقسیمات کشوری برحسب مورد میباشد .

تبصره ۲ - مکان مستقل و مکان تابع ، آبادیهائی هستند که روستا نبوده و خارج از محدوده ثبتی و یا عرفی آبادیهای دیگر قرار گرفته باشند و بیشتر محل انجام فعالیت های غیر کشاورزی باشند (مانند کارخانه ، معدن ، ایستگاه راه آهن ، قهوه خانه و غیره) و از لحاظ نظامات اداری زیر پوشش واحد تقسیماتی مربوطه برحسب مورد است .

ماده ۳ - محله یا کوی - محله یا کوی مجموعه ساختمانهای مسکونی و خدماتی است که دارای محدوده معین بوده و از لحاظ بافت اجتماعی ، ساکنانش خود را اهل آن محل می دانند .

تبصره - در شهرهای بزرگ از بهم پیوستن چند محله ، منطقه شهری بوجود می آید .
ماده ۴ - شهر - شهر مجموعه ای است از محلات مسکونی پیوسته و وابسته مجاور ، مکانهای فرهنگی - تجاری ، صنعتی ، کشاورزی ، اداری و نظائر آن با تعداد و تراکم جمعیت متعارف (برحسب منطقه) که اکثریت ساکنان دائمی آن در مشاغل کسب ، تجارت ، صنعت کشاورزی و فعالیت های اداری بکار اشتغال داشته و از خود کفائی نسبی برخوردار بوده و کانون سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی و مبادلات اقتصادی حوزه جذب و نفوذ پیرامون خود نیز باشد .

ماده ۵ - حوزه شهری - به کلیه مکانهای روستائی که پیرامون یک شهر قرار دارند و با آن از نظر سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی ، اداری و فرهنگی روابط و همبستگی و تاثیر و تاثرات متقابل دارند ، حوزه شهری اطلاق می شود . در تقسیمات کشوری هر جا کلمه شهر بکار برده شود منظور شهر و حوزه شهری آنست . این حوزه منطبق بر محدوده یکی از واحدهای تقسیماتی کشور از قبیل بخش ، شهرستان و یا استان میباشد .

مقامات رسمی انتخابی (شهرداران ، شوراهای شهر ، بخش ، شهرستان استان و نظایر

آن (و انتصابی در حدود اختیارات و وظایف خود مسوول و جوابگو در برابر شهر با حوزه آن خواهند بود .

ماده ۶ - بخش - در نظام تقسیمات کشوری دو نوع بخش وجود دارد .

الف - بخش عشایری - کوچکترین واحد تقسیمات اداری عشایری کشور است که بر حسب مورد مجموعهای از شاخهها و گروههای ایلاتی را در بر میگیرد که با هم دیگر از نظر وابستگیهای فرهنگی ، اجتماعی و مکانی واحد همگنی را تشکیل می دهند .

تبصره ۱ - مرکز بخش عشایری - مرکز بخش عشایری در مناسبترین محلهای محدوده بیلاق - قشلاق و ابل راه تعیین میگردد تا مسوولین اداری و خدماتی مربوطه مقتضای تقویم زمانی کوچ در آنها مستقر شوند .

ب - بخش شهری و روستائی - کوچکترین واحد تقسیمات شهری ، روستائی کشور است که بر حسب مورد مجموعهای از مکانهای روستائی ، شهری و یاشهری ، روستائی (محله منطقه ، آبادی ، ده قریه ، دهکده و مزرعه) همجوار را در بر میگیرد و باید یکدیگر بترتیب اولویت از نظر طبیعی ، فرهنگی و اجتماعی ، اقتصادی و سیاسی واحد همگنی را تشکیل میدهند .
تعداد مکانهای روستائی ، عده نفوس ، وسعت و حوزه عمل هر بخش به اندازه ای است که بتوان در آنجا به سهولت به هدفهای توسعه فعالیتهای فرهنگی ، اجتماعی ، اقتصادی و سیاسی نایل گردید .

تبصره ۲ - در تقسیمات کشوری واحدی بخش اطلاق می شود که علاوه بر موارد فوق جمعیت آن در نقاط کم تراکم مانند مناطق کویری حداقل ۱۵ هزار نفر و برای نقاط متراکم جمعیتی شهرهای بزرگ حداقل ۷۵ هزار نفر باشد و در مورد بخشهای روستائی و شهری فاصله دورترین نقاط تابع آن از مرکز بخش حتی الامکان ۲۴ کیلومتر باشد . نسبت بین تراکم و جمعیت بخشها را آئین نامه اجرائی تعیین می نماید .

تبصره ۳ - مرکز بخش روستا و یاشهری از همان بخش که عرفا بصورت مناسب ترین کانون طبیعی ، فرهنگی و اجتماعی ، اقتصادی و سیاسی بخش در آمده و مرکزیت آن عملات تحقق پیدا کرده باشد ، بعنوان مرکز بخش تعیین می شود .

تبصره ۴ - در نقاط استثنائی و مرزی و جزایر و کویری دور افتاده با توجه به کلیه شرایط اقلیمی ، سیاسی اجتماعی و اقتصادی و با تصویب هیات وزراء جمعیت بخش میتواند کمتر از پانزده هزار نفر باشد .

ماده ۷ - شهرستان - در نظام تقسیمات کشوری دونوع شهرستان وجود دارد .
الف - شهرستان عشایری - مجموعه چند بخش عشایری که جمعیتی متجاوز از پنجاه هزار نفر داشته باشد در تقسیمات کشوری یک شهرستان عشایری شایسته میشود .
تبصره ۱ - مرکز شهرستان عشایری در مناسبترین مراکز بخشهای عشایری و در محدوده بیلاق و قشلاق و ایل راه تعیین میگردد تا مسوولین اداری و خدماتی مربوطه به مقتضای تقویم زمانی کوچ در آنها مستقر شوند .

تبصره ۲ - بخشداران عشایری در برابر فرمانداران و فرمانداران عشایری در برابر استانداران قلمرو کوچ ایل مسوول میباشند .

ب - شهرستان (شهری و روستائی) - شهرستان واحدی از تقسیمات کشوری است که از بهم پیوستن چند بخش همجوار شهری و روستائی که به ترتیب اولویت از نظر فرهنگی و اجتماعی ، اقتصادی ، طبیعی و سیاسی همگن بوده و حداقل هفتاد و پنج هزار نفر نیز جمعیت داشته باشند ، تشکیل میشود .

تبصره ۳ - مرکز شهرستان - مرکز شهرستان یکی از شهرهای تابعه آن شهرستان است که عرفاً بصورت کانون فرهنگی و اجتماعی ، طبیعی و سیاسی درآمده و مرکزیت آن عملاً تحقق پیدا کرده باشد .

ماده ۸ - استان - استان واحدی از تقسیمات کشوری است که از بهم پیوستن چند شهرستان همجوار که به ترتیب اولویت از نظر اقتصادی ، سیاسی ، فرهنگی و اجتماعی و طبیعی همگن باشند و حداقل پانصد هزار نفر جمعیت داشته باشد تشکیل میشود .

تبصره ۱ - مرکز استان . مرکز استان یکی از مراکز شهرستانهای همان استان است که حتی الامکان از نظر روابط اجتماعی ، اقتصادی و سیاسی و بعد مسافت نسبت به واحدهای تابعه و استعداد های بالقوه و بالفعل مناسبترین ویژگیها را داشته باشد .

ماده ۹ - عناصر نظام تقسیمات کشوری بترتیب دارای واحدهای زیر است .
۱ - بخش - بخش کوچکترین واحد تقسیمات اداری کشور است و از نظر اداری تابع شهرستان متبوع خود است .

۲ - شهرستان . شهرستان از بهم پیوستن چند بخش همجوار تشکیل میگردد و از نظر اداری تابع استان متبوع خود است .

۳ - استان . استان از بهم پیوستن چند شهرستان همجوار تشکیل میگردد و از نظر

اداری تابع منطقه متبوع خود است .

ماده ۱۰- هرگونه ایجاد ، ادغام و تغییر در مرکز ، محدوده و نام واحدهای تقسیمات کشوری بشرح زیر خواهد بود .

۱- استان . هرگونه تغییر در مرکز ، محدوده و نام هر یک از استانها و یا ادغام واحدهای مزبور و یا ایجاد واحد استان جدید به پیشنهاد وزارت کشور و تایید هیات وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود .

۲- شهرستان . هرگونه تغییر در محدوده و نام هر یک از شهرستانها به پیشنهاد شورای شهرستان ذیربط و تایید شورای استان و تصویب وزارت کشور انجام میگردد ، ادغام واحدهای موجود و همچنین ایجاد شهرستان جدید با پیشنهاد مسوول منطقه و تایید وزارت کشور تصویب هیات وزیران دولت جمهوری اسلامی خواهد بود .

۳- بخش . هرگونه تغییر در محدوده و مرکز هر یک از بخشها ، ادغام بخشهای موجود و یا ایجاد بخش جدید به پیشنهاد شورای شهرستان ذیربط و تایید استاندار و تصویب وزارت کشور انجام میشود .

ماده ۱۱- محدوده کلیه واحدهای تقسیماتی پس از تصویب برای کلیه واحدها و سازمانهای اداری و نهادهای انقلاب اسلامی کشور لازم الاتباع است .

تبصره ۱- نیروهای نظامی مستثنی از این ماده میباشد .

تبصره ۲- چنانچه اداره و یا سازمانی بلحاظ نوع خاص فعالیتش نیاز با تعیین محدوده اختصاصی داشته باشد لازمست این محدودهها منطبق بر واحدهای تقسیماتی کشور و یا اجراء آن و یا تصویب هیات وزراء باشد .

تبصره ۳- حوزههای انتخابات مجلس شورای اسلامی منطبق بر محدوده شهرستانها و هر حوزه انتخاباتی متشکل از یک یا چند شهرستان خواهد بود . محدوده حوزههای انتخاباتی را قانون تعیین خواهد نمود .

وزارت کشور ظرف مدت یکسال لایحه قانونی محدوده حوزههای انتخاباتی راتهییه خواهد نمود .

تبصره ۴- حوزههای رای گیری انتخابات مجلس خبرگان منطبق بر محدوده استانها خواهد بود . تعداد نمایندگان هراستان به تناسب جمعیت آن براساس آئین نامه مربوطه تعیین میگردد .

ماده ۱۲- شورای نامگذاری - برای انتخاب اسامی مناسب و درخور جمهوری اسلامی ایران برای بخشها ، شهرها ، روستاها و اماکن عمومی از قبیل خیابانها ، میادین و نظائر آن و همچنین واحدهای تقسیمات کشوری شورائی متشکل از اعضاء زیر تشکیل میگردد .

۱- وزارت کشور .

۲- وزارت ارشاد اسلامی .

۳- یک نفر از اعضاء موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی .

تبصره ۱- رئیس شورای نامگذاری وزیر کشور است .

تبصره ۲- دبیرخانه این شورا دفتر تقسیمات کشوری وزارت کشور است .

تبصره ۳- وظایف این شورا را آئین نامه تعیین خواهد نمود .

ماده ۱۳- وزارت کشور مجری این قانون است و موظف است ظرف شش ماه از تاریخ

تصویب این قانون آئین نامه های اجرائی آن را تهیه و بتصویب هیات دولت برساند .

ماده ۱۴- وزارت کشور موظف است طرح نظام و تشکیلات اداری جمهوری اسلامی ،

حدود وظایف و اختیارات و مسوولین واحدهای تقسیمات کشوری را تهیه و به هیات دولت

ارائه نماید .

ماده ۱۵- وزارت کشور موظف است کروکیهای لازم تقسیمات کشوری را بعد از تصویب

هیات دولت حداکثر ظرف یکسال تهیه و ارائه نماید .

وزیر کشور

نخست وزیر

تاریخ چاپ ۱۳۶۱/۹/۲۱